העולם

(המשך מעמוד 15)

אבן): „מישרד־החוץ אינו מסוגל לטפל בשום מידע המגיע מארצות־ערב. המוסד היחידי במדינה המסוגל לכך הוא אמ״ן.״

ומאחר שאמ״ן הוא גוף צבאי, הנוטה מטיבעו להתרכז בנושאים צבאיים מובהקים — מצב זה הוא מחדל משווע. בכל מדינת־ישראל כולה אין מוסד המסוגל לסור לממשלה הערכות מדיניות רציניות על העולם הערבי — והאסון של יום־הכיפורים נבע במידה רבה מעובדה פשוטה זו.

על השאלה: מדוע זה כך? אין הוועדה מנסה להשיב.

מותר לי לדבר על נושא זה בתוקף מוסרי מסויים — אולי יותר מכל אדם אחר במדינה. ב־1956, ערב מילחמת־קדש, הצעתי בפומבי להקים „מטכ״ל לבן״ — מיניס־טריון לענייני המיזרח־התיכון, שיעסוק (בין השאר) באיסוף, ריכוז והערכת מידע מדיני מארצות־ערב. חזרתי על דרישה זו פעמים אין־ספור, תחילה מעל דפי העיתון ולאחר־מכן בכנסת.

מדוע לא נתקבלה דרישה סבירה זו? מדוע הושאר המיזרח התיכון בתחום מישרד־החוץ, שאין לו החשק והיכולת לטפל ברציונות? מדוע דולדלה אפילו המחלקה העלובה הקיימת במישרד־החוץ?

התשובות נוגעות לתפיסתה היסודית של הממשלה. תפיסה זו גורסת כי אין כל חשיבות למה שמתרחש בעולם הערבי, מכיוון שהערבים אינם מסוגלים לעשות דבר ממילא.

דיין, ברלב ודדו: כולם בסירה אחת?

אילו ישב ליד שולחן־הממשלה, באותם ימים גורליים, שר לענייני המיזרח־התיכון, בעל בקיאות מינימלית בנושא, היה בוודאי אומר: „חבותי, זהירות! יש סבירות מדינית גבוהה מאד שהערבים יפתחו בהתקפה, בלי קשר לשיקולים צבאיים. כל הסימנים המדיניים מעידים על כך!״

הוועדה אינה מסיקה שום מסקנה פוליטית מן העובדה שלא הוקם גוף כלשהו המסוגל להעריך את כוונות הערבים. היא פשוט מציינת את העובדה, יותר בצער מאשר בזעם. אין היא מתחת, חלילה, ביקורת על המימסד המדיני, על הממשלה ועל ראשה.

ויתקון בריבוע

סופו של דבר אין מנוס מהצגת השאלה: מה קרה לוועדה? ניתנה לה הזדמנות גדולה — לטהר את האווירה במדינה, להניח את היסוד לשיקומה ולשיקומו של צה״ל, לתרום תרומה מכרעת לחילופי־שילטון בדרך דמוקרטית מסודרת.

ובעיקר: להטיל אור על פרשת המחדל, על־ידי הסקת מסקנות שקולות וסבירות, שיתקבלו על דעת הכל.

תחת זאת: הכל נותר שנוי במחלוקת, חריפה עוד יותר מקודם. האווירה לא מוחרה, אלא החיפך הגמור מכך.

קיים דימיון מוזר, מדהים אפילו, בין דו״ח ועדת אגרנט לבין דו״ח ועדת השופט ויתקון, שחקרה את פרשת נתיבי נפט. שני הדו״חות טיהרו את השילטון ואת בני־חסותו.

בשני המיקרים הרשיע הציבור, למחרת היום, את האנשים שטוהרו על־ידי הוועדה.

מוטי פרידמן ומיכה דיין נמצאו אשמים על־ידי הציבור — אולי דווקא מפני שהוועדות טיהרו אותם בצורה כה קיצונית. אין דימיון בין דויד ניב ודדו — אך שניהם זכו באהדה כללית של הציבור, אחרי שהוועדות פנו נגדם.

האם יש כאן בעייה פסיכולוגית? האם נוטות ועדות־החקירה בדרג כזה להזדהות אוטומטית עם השילטון, ועם הנורמות שהוא קובע?

או שמא היה כיב חברי־הוועדה חשש מוטעה מפני תוצאות עבורם? שמא חששו כי מסקנות נוקבות כלפי הממשלה ושר־הביטחון יגרמו לתוהו־ובוהו במדינה?

אם כן, הרי קרתה כאן טעות פאטאלית. דו״ח זה הוא מחדל חמור, המשך למחדלי יום־הכיפורים. הוא עלול להרוס את אמון הציבור בעוד מוסד ציבורי אחד — אחרי שכבר נהרס האמון כימעט בכל שאר המוסדות במדינה, שגם הם היו פעם פרות קדושות.

בית־המישפט הגבוה ביותר במדינה — דעת־הקהל — דחה את הדו״ח הזה אינסטינקטיבית, כיוון שאין הוא עומד במיבחן הביקורת ההגיונית.

אני סבור שיש להחזיר את הדו״ח לוועדה.

„העולם הזה״, שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב קרליבך 12, טלפון 260134, תא־דואר 136 • מען מברקי: עולמפרס • „הדפוס החדש״ בע״מ, ת״א, רח׳ בן־אביגדור • הפצה: גד בע״מ • גלופות: צינקוגרפית כספי בע״מ • העורך הראשי: אורי אבנרי • המו״ל: העולם הזה בע״מ.